

Presentación

GORETTI SANMARTÍN REI

Grazas pola vosa presenza e a vosa participación, esperemos que activa e frutífera, nestas «I Xornadas sobre Lingua e Usos», un ciclo que comezamos coa intención de ocupármonos da lingua non como unha abstracción ou entelequia que adubía o noso carácter de galegas e galegos, senón como un instrumento de comunicación que só nos seus usos podemos contemplar como «real» e «concreto», no mesmo sentido que Luísa Villalta lle deu ao seu libro póstumo, *En concreto*, entre cuxos contidos esenciais figuran a reflexión sobre a cidade e a lingua. Antes da súa «Viaxe», ofrécenos a súa premonición e a súa forza ao indicarnos o seguinte no poema titulado «Nomes»:

Os lugares gardan instantes humanos nos seus puños fechados:
son os nomes

Cando eu paso e vou de acó para acolá
e volvo tras ulir os lindeiros urinados da Cidade
os nomes que ninguén non escoitou aínda en toda a súa extensión
ábrenseme en flores dunha perdida primavera
Barrunto que silenciosamente cambiarían o repouso
da indiferencia fonética que habitan no estómago das casas
por podérense un día levantar, saír andando
até a dignidade humana e o misterio da memoria
abrindo os brazos estendidos cara a nós
que esvamos esquecidos
através da inviarábel xeografía derrubada

Os nomes ansían coñecer
 deixar de ser cativos do estandarte
 –de tanta tristura–
 e reviver no muro mil veces derruído dos Castros
 que se volve a levantar con cada amañecida
 entoar a pregaría ao deus Arminio alá na ponte do Grelle
 onde o mar debulla as maldicións benévolas dos suicidas
 e rir como rin en Riazor as ríolas de gaivotas
 que non poden saír da campa estridulante, ceu doméstico
 remontando polo val de Labañou até onde o vento ven do alto
 e rube o Peruleiro e segue a aba toda dun confín non estreado
 un confín irredutíbel como o que cada carta trai ao lombo
 do seu sobre fechado

Os seixos dos nomes van depositándose moi fondo
 no esquecemento do río de Monelos
 alí onde ninguén teima desafiar a propia morte
 para tráerlles aos nenos que corren polos bairros
 –nenos nenos aínda– e confesar
 o cotidianos que nacemos desde que fomos onte
 confesar que de verdade os Mallos mallan
 que a Gaiteira aínda ven de Agrela asubiando cara ao mar
 e no Montealto, no de Outeiro e mais nas Moas
 permanecen os ares insepultos que nos foron dando forma
 no molde verbal dos ventos que habitamos

Os nomes somos nós
 e cando acenden os seus rótulos atáxicos
 as aspas dos muíños derrubados
 marmullan o farelo afirmativo do futuro

Tras recollermos, pois, esta preocupación polas interaccións lingüísticas, quizais nada máis acaído que unha primeira ollada ao contexto que nos rodea e condiciona, ao espazo en que traballamos, en que vivimos, en que amamos,... E porque xulgamos que a universidade non pode ser unha illa desconectada do mundo que a rodea, queremos unir a nosa pescuda sobre a realidade sociolingüística da Universidade da Coruña ao estudo dos diferentes contextos de uso na sociedade urbana coruñesa e ferrolá. Compartimos a idea

de que a implicación da institución universitaria co proceso de normalización lingüística posúe unha relevante dimensión ao constituír esta un referente social de prestixio e ao posibilitar a extensión do idioma ás diferentes áreas do saber, un feito que coadxuva a unha dignificación que debe atravesar de xeito transversal todos os ámbitos de coñecemento. Porén, pouca significación tería este empeño se para o levarmos a cabo non establecésemos un diálogo coa cidadanía das comarcas da Coruña e Ferrol, e fundamentalmente, cos axentes máis activos e dinámicos que favorecen a visibilidade do noso idioma e propoñen iniciativas e solucións para rematar co seu ostracismo social.

Xustamente con este ánimo, para que o esforzado traballo de moitas persoas non fiquen nunha gabeta, senón que poida converterse nun instrumento útil para a recuperación de usos da lingua galega, presentamos ao inicio destas xornadas un resumo do estudo sobre a situación da lingua na Universidade da Coruña, levado a cabo por un equipo de persoas dirixidas polo sociólogo e profesor desta Universidade Antón Álvarez Sousa, a quen agradecemos persoalmente o esforzo e a dedicación, e a quen lle pedimos desculpas pola tensión a que o sometemos desde o Servizo de Normalización Lingüística para podermos contar canto antes cun volume que pronto será publicado, para cumprir así unha débeda histórica da UDC que, devagariño, mais sen pausa, camiña cara a un compromiso cos usos do galego que se concreta en que este idioma sexa o seu traxe de todos os días e en que, se así non for, as persoas que habitan nas comarcas da Coruña e de Ferrol sinalen a institución e denunciem que vai núa pola rúa. Agardamos, pois, que nestas xornadas teñamos o maior número de prendas para o inverno. Dámoslle xa a palabra ao profesor Antón Álvarez Sousa.